

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

De venditionibus, & emptionibus nomine alterius facti, paragraph. 9.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

tua, de illa disponere, ut libet, potes; solū caue à palliata vsura, ut si non intendas, verè vendere & locare, sed solum lucrum habere &c. quæ certè palliatio facilior est in rebus mobilibus, quàm in stabilibus. Vide simile quid paulo superius num. 13.

Pactum de retrovendendo in favorem emptoris.

25. Emo v. g. à te fundum ea lege, ut quoties voluero, possim à te recuperare pretium, restituito tibi fundo, In hac ergo venditione quòdnam erit pretium justum? respondeo, erit aliquanto maius, ad arbitrium prudentis; ratio est, quia venditor suscipit in se obligationem onerosam, ut reddat pretium, resumaturque rem venditam; non dabit, quantum accepit, sed quanti valet res eo tempore, quo rem resumit: nam in manu emptoris res fuit deteriorata; æquum non est, ut redimatur eodem pretio, quo valuit sine illa deterioratione. Quod si pactum aliquod in contrarium præcesserit, dic illud proportionaliter, quòd modo n. 13, attulimus.

Pactum de retrovendendo in favorem utriusque.

25. Si pactum sit, ut tum venditor tum emptor possint rem redimere, vel revendere, eo tempore, quo eis libuerit, pretium debet esse, & aliquanto maius, quàm si venderetur solum cū pacto in gratiam venditoris, & aliquanto minus, quàm si venderetur so-

lum cum pacto in gratiam emptoris. Quare ita calculat Lessius *m*, ut si res valeret aureis centum, in hoc casu posset vendi, seu emi aureis 88. vel 90, ad arbitrium prudentis; ratio est, quia sicuti pactum est in utriusque gratiam, sic pro utroque in aliquo pretium diminui congruum est. At quando deinde revenditur, justum pretium erit, quanti valet tempore, quo fit retrovenditio, modo, quo dictum est num. precedente.

m Less. l. c. n. 120.

27. Petes, in prædictis tribus modis fructus immaturi ad quem pertinent, ad venditorem, an ad emptorem? respondeo, hæc & similia, cum non sint admodum frequentia, & multum ad Iurisperitos pertinentia, lege apud DD. *n*

n Delugo t. 2. de just. à. 26. sect. 14. & pro praxi Bonacin. d. 3. de contr. q. 2. p. 7.

§. IX.

De venditionibus & emptiõibus, nomine alterius factis.

Venditio alieno nomine.

1. **S**I tibi famulo, vel mercede conducto res tanti v. g. decem aureis vendenda tradatur à Domino, multo magis, si dicat: *Vende justo pretio*, tu autem vendas sexdecim, vel summo justo pretio, nec illum aureum, nec aliquid tibi potes attribuere, quia res vendenda tota fit, ut ita dicam, fructifera Domino. Dices, at Dominus in priore casu determinavit pretium; respondeo, censetur à determinasse, ne mino-

ne minoris venderes, non quod tibi cesserit reliquum (nisi exprimat, saltem tacite, ut mox) nemo enim censetur prodigere rem suam.

a *Molin. d. 363. Less. d. 18. Fag. l. 5. c. 26. Salas d. 45.*

Dixi (tu vendas summo justo pretio) si enim vendidisti supra summum, nec tibi ille excessus, nec domino rei cedit, sed emptori, utpote decepto reddi debet. Huc faciunt, quæ dicam num. 11.

2. Quando autem dominus indeterminate dixit, ut justo pretio venderes, moralis diligentia, hoc est, ea, quam venditores rerum suarum communiter apponere consueverunt, est à te adhibenda, ad inveniendum, etiam summum pretium, pro domino; quia posito, quod ex stipendio susceperis officium vendendi, eam diligentiam tacite promissisti.

3. In eo casu, quo dominus determinavit pretium, illa arte uti potes, ut scilicet statim pro te rem emas, determinato pretio à domino: nam deinde licite vendere poteris plus, seu summo justo pretio, in tui utilitatem, quia vendis rem jam factam tuam.

4. Verum erit naviter cavendum, ne velis fictè emere ad palliandum furtum. Accipe signum veri vel ficti animi satis evidens. In casu, quo deinde forte minoris rem venderes, si tuo damno velis vendere, & rem tibi perire velis, si forte periret, enim vero fincerum animum habes emendi; secus, usuram palliare te voluisse convinceris. Quid, si ad hunc animum nihil advertens, pro te emisti, & deinde plus vendidisti? respondeo, inspice diligen-

ter, quid sensisses, si ea pericula adverte-
tisses? nam inde conijcies, quemnam animum habueris. Profecò vix credo, ejusmodi famulos animum habuisse subeundi illa pericula; volunt enim ipsi certo lucrari; quare ex communiter contingentibus valde vereor, ne fictus sit animus emendi.

5. Quando denique dominus determinat pretium pro se, atque illud plus, quo vendi potest, remittit expressè famulo, justè famulum illud accipere, nimis est clarum: dico, expressè: nam quando famulus, vel pretio conductus ad vendendum, servit mercede, non præsumitur dominus, aliam mercedem, hoc est, excessum illum, quo res plus venditur, velle etiam concedere, ut dixi num. 1. ; id, quod facilius præsumitur, quando gratis & sine pretio quis servit: cujus explicationem jam subdo.

6. De famulo enim hætenus dictum est, seu de eo, qui mercede conductus est: verum si gratis rem alterius suscepisti vendendam, justè vales aliquid tuo labori proportionatum corradere? Justè, docet Fagundez *b*, etiam si expressè dixeris, te gratis venditurum, quia sic mendax fuisses, non injustus; nemo enim tenetur, gratis servire. Molina omnino id negat, quia, inquit, domino putante te gratis suscepisse vendendi laborem, remanet erga te gratitudinis obligatio. Verum Fagundez *d* respondet, hanc fore obligationem animi grati & incertam, quæ interdicere hunc servientem non potest, ne certum suum laborem compenset.

b Fag. l. cit. c Molin. ibid. d Fagund. ibid.

H h h

Fagund-

Fagundez sententia mihi arrideret, nisi unum regulariter obstaret; si enim dominus scivisset, te gratis non servituum, certè elegisset famulum ordinarium, vel amicum, qui sine pretio laborem suscepisset, & quidem illum facile in tanta amicorum frequentia invenisset. Quoniam ergo tu dominum, simulando gratis servire, decepisti, illum indemnem reddere debes, nihil corradendo, ut alibi per aliam occasionem fusius dixi e. Solum igitur aliquid labori impenso proportionatum sumere posses, quando alius fortè invenendus non fuisset à domino, qui gratis servivisset, vel quando dominus facile advertere poterat, te servientem non gratis servire, ut si esses multum pauper, & non vulgarem laborem suscepisses, vel hoc officio vendendi te sustentare soleas; tunc enim præsumitur dominus mercedem servienti nolle denegare: & quidem quando pretium dominus determinat, & nihil se explicans, dat rem vendendam proxenetis ex officio, nec mercedem pro ipsorum labore solvit, semper intelligitur excessum supra determinatum pretium ipsis pro sua mercede relinquere. Sed hi similesque caveant, ne volendo carius vendere, damnum faciant domino rei, nimis debito venditionem differendo.

e lib. 3. de sacrif. Missæ lib. 3. c. 1. § 3. à num. 57.

7. Ex his ultimo dictis colligi potest, quando famulus se vili pretio addidit servitio alicujus, non posse regulariter petere amplius, adeoque nec se occultè compensare, ut ex ibidem f à me dictis satis colligi potest.

f ibid. nu. 59. quib. adde, quæ docet D. cast. li. 2. de just. tr. 2. d. 9. du. 6. & 7.

Emptio alieno nomine.

8. Si te rogavi, ut aliquid mihi emereres, quod cum emere potuisses v. g. decem, emisti octo, non potes illa duo tibi seponere; ratio est, quia eo ipso, quod annuisti emere, acceptasti, utiliter per moralem diligentiam rem meam gerere, & quanti minoris potes, ac si famulus esses, vel mercede conductus. Non igitur approbo g industriam cujusdam famuli, qui emit rem pro se vili pretio, & deinde facta morali, ut agebat, diligentia, & non invento amplius venditore, pro illo vili pretio, ipse famulus vendidit rem domino pro majore currente pretio; non, inquam, approbo, quia erat obligatus, primam eam emptionem pro domino facere; hæc enim est diligentia moralis, ut non prætermittatur occasio emendi vili pretio pro domino, ex industria volendi lucrari pro se; in eo tamen casu id non reprobarem, quo sine fraude famulus putavit, eodem vili pretio facile empturum pro domino, quia tunc per illud (facile &c.) non omisit diligentiam moralem pro domino; & nunc non est sine culpa obligandus, ad distraendam vili pretio rem jam factam suam, g *Vt videtur approbare Delugo t. 2. de just. d. 26. sec. 9. n. 151.*

9. Quod si hic non possis emere, nisi decem, tu vero in aliam civitatem, seu alium locum à solitis mercatibus extraordinarium te transferas, ut minoris, v. g. octo emas, potes illa duo tibi attribuire, etiam si sis famulus (modo in

do in seruitijs debitis domino, non de-
fis, nec differas emere, cum ipsius dam-
no.) Ratio est, quia non teneris, nisi or-
dinarias diligentias adhibere: hæc au-
tem est extraordinaria; & ex alia parte,
qui utitur ejusmodi industrijs, non in-
tendit domino, sed sibi negotiari.

10. Quid pro ipso mero labore e-
mendi? si quis enim non est mercede
conductus, potestne in aliquo occultè
suum laborem compensare? respondeo,
idem hic dicendum, quod modo de la-
bore vendendi est dictum num. 6.

*Venditio in loco distante, an faveat ven-
denti alieno nomine?*

Vna superest molesta mihi dubita-
tio, an si potes in utilitatem tuam sub-
trahere id, quod lucraris, quando in
aliam v. g. civitatem per extraordina-
riam diligentiam pergendo, rem pro
domino minoris emis, ut diximus n. 9.
ita possis tibi seponere excessum. quan-
do per parem diligentiam in aliam ci-
uitatem pergendo, rem domini majori
pretio vendis? videris certè non posse,
quia, ut dixi num. 1. res pro domino
venditur, & quocumque portetur, do-
mini est, dominoque fructificat; quare
videris solum posse tibi sumere expen-
sas, laborisque portandi æstimationem,
cætera vero debere domino restituere.
Ex alia parte dominus cum rem tibi
vendendam tradit, censetur solum à te
velle pretium vulgare in sua civitate
per diligentiam moralem conquistū,
cætera tibi remittere, nec multum cu-
rare videtur. Quare, quando hic ani-
mus domini probabiliter præsumitur,
qui regulariter videtur posse præsumi

in rebus minutioribus, non apparet ra-
tio convincens, cur tam diligens ven-
ditor eo extraordinario lucro sit defrau-
dandus.

§. X.

*An mercatoris remissio faveat ementi
alieno nomine?*

EX dictis statue, quid sentien-
dum, si famulo vel culibet
mediatori, v. g. sartori ementi
pannum pro domino, dicat mercator,
se remittere aliquid de pretio consueto,
quod est, v. g. decem aureorum, & se
dare pro octo, idque sive propter ami-
citiã cum ipso mediatore, sive ut ip-
sum alliciat ad frequentandam suam
officinam; quid, inquam, sentiendum
est, poteritne justè mediator, sibi eos
duos aureos reservare? statue, in-
quam, posse, quia hoc modo mercator
de suo duo illa mediatori remittit. Ca-
ve autem, ne sic furtum pallies, quod
certè cavebis, quando duo illi aurei ve-
rè sunt de pretio justo rei, & verè mer-
cator sine fallacia, non nisi pretio hoc,
id est, aureis decem, rem illam vendere
est consuetus: secus, non de suo merca-
tor dabit, sed de alieno, & rursus cave-
bis, ut moralem diligentiam ad emen-
dam rem ab hoc vel alio mercatore,
quanti potes, minoris, non omittas: si
enim hanc non apponas, dolum contra
dominum sine dubio committes.

a *l. Molin. d. 302.*

§. XI.

*De deceptionibus occurrentibus in ven-
ditione & emptione.*

Hhh 2 1. Cum